

Лб5
3444

УНИВ. БИБЛИОТЕКА
И. Бр. 57374

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

ШКОЛСКИ ЛИСТ

ЗА

1895. ГОДИНУ.

ГОДИНА ДВАДЕСЕТСЕДМА.

Milovanovic

УРЕДИО И ИЗДАО:

НИКОЛА Ђ. ВУКИЋЕВИЋ.

САДРЖАЈ.

	Стр.
Божићна посланица Њ. Светости патријарха српског Георгија Бранковића	1
О моралном васпитању младежи, од јереја М. Борђошког	6
Неколико речи о забавишту, од П. Терзина	11
Говор на св. Саву у батајничкој школи, од Т. Панића	15
Светосавска прослава у Сомбору, од И.	19
Свечано освећење заставе сомборске епископске (црквене) певачке дружине, од Ст. С. Илкића	20
На гробу † Персиде Вукићевићеве, (песма) од В. Ђурђевог	24
Навикавајте децу на пристојност, од П. Терзина	24
Позив на претплату	32
Частољубље у служби васпитања. По Акерману од А. Марића	33, 49, 68, 85
Седница в. сл. Школског Савета од 6. и 7. фебруара, од В.	38
Говор на опелу † Нике Михајловића, од М. Калића	41
Познај самог себе, по руском од Ст. С. Илкића	45, 60
Рачунски извештај срп. учитељског конвикта у Н. Саду за 1895. год.	46
Када и како се има започети религиозно васпитање младежи, по руском од Ст. С. Илкића	55, 71
Илустрације у школским књигама, од М. Нсваковића	58, 74
Седница в. сл. Школског Савета од 25. априла, од В.	65
† Стеван Коњовић српски народни учитељ и књижевник (са сликом), од јереја Жарка Ј. Поповића	82
Наредба в. Школског Савета од 25. априла 1895. бр. 72/93 ех 1895. о полагању испита за учитељско оспособљење на срп. учитељској школи сомборској	88
Наредба в. Школског Савета од 25. априла 1895. бр. 72/93 ех 1895. о полагању испита за учитељице женског ручног рада	95
Испити у српској учитељској школи сомборској	97
† Персида Пинтерићева, од Ст. С. Илкића	102
Министарски извештај о школама у Угарској, по мађарском од М. Бандића	104
Школска објава	112
Ново здање српске мушке учитељске школе у Сомбору, од В.	113
Из етичког правца у педагогији, од Ј. Ј. Кнежевића	114, 152
† Лида Стојковићка рођ. Мања народна добротворка, од В.	118
† Надгробна беседа на опелу Јелисавете Лиле Стојковићке, од проф. Мите Калића	120
Учитељске школе у Швајцарској, по руском од Ст. С. Илкића	121, 161
Неколико начела наставе и васпитања, од Д. Ђурића	127
Задужбине браће Михајловића у Сомбору, од В.	129, 168
† Софија уд. Јорговићка рођ. Рајковићева, од В.	131
Нов народни добротвор	132
Књижевни преглед, од Ст. С. Илкића	133
† Иван Филиповић, од В.	145
Седница в. сл. Школског Савета 19. и 20. октобра 1895., од В.	148
Учитељска школа у Горњем Карловцу, од В.	155

	Стр.
Једно савремено питање, по др. Kiss-у од П. Терзина	157
Како треба учити (предавати) наставно градиво у српској народној школи? од Д. Ђурића	163
Његовој Светости Георгију Бранковићу о Никољу-дне 1895. (песма) од Косанчића	177
Домаће васпитање женскиња, написао Е. Legouvé, превео Ст. С. Илкић Седница в. сл. Школског Савета 1. децембра, „С. С.“	178
Телесна казна у нар. школи, лекција из школеке хигијене, од Ст. С. Илкића	183
Позив на претплату	184
	192

Некролози :

† Никола Михајловић	26
† Теодор Кнежевић	26
† Добрила Коњовићева	27
† Милорад Поповић Шапчанин	47
† Даринка Димитријевићева	47
† Петар Топаловић	48
† Марија Димитријевићка рођ. Поштића	61
† Север Веселиновић	62
† Софија Луцић рођ. Стефановићева	62
† Персида уд Мороквашић рођ. Прокоповић	62
† Александра Стакић рођ. Маринковић	62
† Протојереј Никола Беговић	75
† Константин Радуловић	76
† Ђорђе Јовандић	76
† Видосава Сандићева	77
† Милана Влашкалићева	77
† Јулијана Милашиновића	77
† Софија Дражић рођ. Живановић	78
† Протојереј Стефан Чобанић	107
† Михаил З. Вукашиновић	107
† Јереј Владимир Васиљевић	139
† Павле Сентомашки	139
† Протојереј Никола Љуботиња	139
† Зорка Ковачићка рођ. Вујковићева	139
† Преосвештени епископ вршачки Нектарије Димитријевић	170
† Јереј Светозар Туријак	171
† Емил Нинковић	172
† Даница Мартиновића	172
† Симеон Петровић	188
† Марија Вућићевевићка	188
† Ђорђе Остојић	189

Осим тога у рубрикама : Школске вести, Разно, Нове књиге и листови, Упражњена учитељска места и др., донео је „Школски Лист“ много научних и занимљивих ситница.

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

„Школски Лист“ излази један пут у месецу. Предплата је на целу годину 1 ф. 50 новчића, а за Србију 4 динара. Учитељи са малом платом, као и богослови и приправници, добијају лист у пола цене. Дописи и предплата шаљу се: Уредништву „Школског Листа“ у Сомбор.

Бр. 1—2. У Сомбору, за јануар и фебруар 1895. Год. XXVII.

БОЖИЋНА ПОСЛАНИЦА ЊЕГОВЕ СВЕТОСТИ ПАТРИЈАРХА СРПСКОГ ГЕОРГИЈА БРАНКОВИЋА.

ГЕОРГИЈЕ I-ВИ

по божијој милости православни Архиепископ Карловачки, Митрополит и Патријарх српски, Његовог Царског и Ап. кр. Величанства ФРАНЦА ЈОСИФА I. прави тајни саветник као и аустријско-императорског ордена гвоздене круне првог степена кавалер, и краљевско-српског ордена св. Саве великокрстник и т. д., и т. д.

Пречасном свештенству обојега реда и побожном српском православном народу богохраниме Архиепископске карловачке и епархије будимске, прелубезној пастви својој у духу апостолскоме шаље усрдни поздрав и патријаршки благослов.

Прилепе нам ево и опет светли и радосни празник „Рождства Христовог“ — а то је успомена онога дана, кога су свети и велики Праоци са нестрпљењем очекивали, кога су Пророци са ужасом удивљења предсказивали, кога су Анђели божји на небу, узносећи славу божју, објавили целом свету овима речма: „*Слава во вишњих Богу и на земљи мир.*“ — Ово је онај дан, кога св. наша црква побожним песмама овако учи предусретати: „*Христос рађа се славити.*“ — А да би још боље разумели свечаност овога празника, чујте глас Анђела божјија, који пастирима витлејемским говораше: „*Се благовјестују вам радост велику, јакше будет свјем људем, јак родисја вам днес Спас, иже јест Христос Господ, во градје Давидовје.*“ — т. ј. Ево вам јављам радост велику, која ће бити свима људма, јер вам се родио данас Спаситељ, који је Христос Господ, у граду Давидовом.

Ето видите, богољубазни Христијани, да имамо велики узрок, да се радујемо данас, јер светкујемо успомену рођења, успомену доласка сина божјег Господа Исуса Христа и Спаситеља нашег међу нас на земљу. — Па зато и ја, у превеликој радости тој, као Архиепископ, као духовни старешина ваш, поздрављам вам свима

без разлике, као побожној пастви и љубазној деци својој, тај велики и светли Празник са топлом и искреном жељом, да свемогући Господ испуни весељем срца ваша и пошље вам св. благослов свој, који чисти душу и срце од свакога зла и богомрских дела, па крепи и подиже на свако добро и њему угодно дело.

Но светкујући радосно празник „Рождества Христова“ — ваља нам на уму имати, да је светковање и прослава свакога празника најбоља и најугоднија Богу онда, кад нам празник уједно служи за побуду к' извесној доброј цјели, к' извесноме добру.

Па какво добро треба да произведе у нама светковање усомене овога божијега дана, дана рођења Христовог. Оно треба, богољубазни, да произведе у нама пре свега: задовољство са својим стањем.

Главни извор, из којег се задовољство са својим стањем рађа и постаје, обично налазимо у томе, што срећу своју тражимо у благу и другим добрима овога света, но у којима се то наћи не може.

Човек, који се у ниском и убогом стању налази, обично мисли и жели: О кад би мени Бог дао, да postanем богаташ, ја бих био најсретнији на овоме свету, па уздише и предисе, те постаје незадовољан са својим стањем, и проводи дане живота свога у тузи и жалости. — Богаташ опет мисли и жели: само да му је још до већег богатства доћи, да се упоредити може са онима, који су најбогатији. — А онај опет који се у каквом лепом и високом положају, у звању и достојанству налази, чезне још за већим господством и власти. И тако сви ови у сујетним жељама и задовољству дане своје проводе, ма да пред собом виде хиљадама других, који су од њих и много сиромашнији и далеко у нижем положају и власти.

Ову погрешку, која толике хиљаде људи незадовољнима чини, у стању је и може нам одузети озбиљан поглед и успомену на сам празник „Рождества Христова.“

Христос Спаситељ наш није тражио и тежио за богатством, власти и достојанством, нити је чезнуо за земаљским насладама овога света. Он је хтео да се од сиромашних родитеља, у пећини, у јаслама роди, те да нам примером својим покаже, да богатство, да земаљско величије и друга земаљска блага и насладе, не чине човека срећним, него да може човек и без свега тога бити срећан и задовољан.

www.unilib.rs

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Па зато, богољубазни, који је између вас сиромаша и незнатан, па услед тога са стањем својим незадовољан, нека се угледа на Спаситеља нашег Исуса Христа, и у себи помисли: та није ли Спаситељ мој, сам по својој вољи био сиромаша и незнатан, па зашто небих могао и ја, без богатства и без високог достојанства срећан и задовољан бити, само ако му подобан будем у кротости, смирености, побожности и у другим њиме проповеданим врлинама. — А онај, који се у добром стању налази, који је богат и у свему изобилује, или се у каквом високом положају и достојанству налази, ако жели, ако хоће да победи своју страст и чежњу за прекомерним богатством и земаљским величијем, што га узнемирива и мучи, нека представи себи Спаситеља свога у његовом сиромаштву и нискости, нека се научи од туда, да задовољан буде са оним што има, и шта јесте, — нека ужива своје богатство са задовољством, па ће за цело бити срећнији и задовољнији, него што је пре тога био. — А још најбоље и Богу најугодније празноваће успомену на „Рождество Христово“ — онда, ако се постара да и он постане Спаситељ својих ближњих, своје субраће и суграђана, који су потребити, и који се у нужди и невољи каквој налазе.

Реч ова Спаситељ означава оно име, које другоме добра чини, које ближње своје од зла и невоље какве избавља, спасава и у помоћ им притиче. — Па не даје ли, богољубазни, и нама Бог толике прилике, да и ми постати и назвати се можемо спаситељима ближњих својих, да им душевној и телесној користи и задовољству, по могућству сила својих, што то допринашамо и у помоћ притечемо?!

Погледајте само, богољубазни, колико се у свакој општини налази убогих и немоћних, који не могу да себе и своје заране и одену. Колико их има, који су иначе часни, поштени, вредни, штедљиви и карактерни, али су са какве неудаће а без своје кривице пострадали, осиромашили и до просјачког штапа дошли, те су принуђени да код ближњих својих помоћи и заштите потраже. — Колико их је, који су приморани, да свој свакидашњи лебац пред вратима ближњих својих просити морају, и којима та прошња тешко и немило пада тако, да удељену им милостињу са сузама квасећи горко уживају. — Колико их је страдалника, који се стиде и устручавају просити, па у том жалосном стању свом, трпећи сваку нужду, у очајање падају и живот себи прекраћују?!

Ето вам, богољубазни, лепе прилике, кога је Бог са имањем

благословно, те и преко потребе своје, сувишка има и изобилује, да у помоћ притече ономе, који нема, — да удели оној својој браћи, који су потребити и сваку нужду трпе, који немају чиме да благе дане проведу. — Ето лепе прилике, да постанете Спаситељ њихов, да им утрете горке сузе и ублажите несносно стање њихово.

Ено тамо ћете наћи неко сироче без оца и мајке, које горке сузе лије и узалуд нариче тражећи своје родитеље, али их у живот повратити не може. Идите, потражите га, смилујте му се, будите му Спаситељ, замените очево и материно место, постарајте се да не пропадне, да не погине душом и телом. — Ено тамо у друштву неком чућете да се неки одсутни ближњи ваш оговара, ружи и оклеветава, да му се част и добро име напада, поткопава, гази, помрачава и руши; идите, будите му Спаситељ, проговорите, уложите за њега добру реч, спасите му част и добро име његово.

Тамо опет видићете да неки сабрат ваш по злочестом и грешном путу ходи, срљајући у очевидну пропаст; идите, будите му Спаситељ, задржите га, повратите га и изведите на пут прави, на пут хришћанских врлина. — И ко би могао све оне случајеве и прилике набројати, у којима би могли и требали ближњима својима у помоћ притицати, и спаситељима њиховим постати?!

Но на самом завршетку, не могу пропустити, а да вас богољубазни не упозорим још на једну околност, и да вам исту најтоплије препоручим, која је у толико важнија, што се свију нас, што се целога народа српског тиче, па којој и треба цео народ српски у помоћ да притече и да јој буде Спаситељ.

Српска вероисповедна народна школа, то сироче народа нашег, за чији опстанак нико се до данас постарао није, а која понајвише потребује наше потпоре, заштите и неге, да би могла живети, јачати и напредовати, — налази се у великој опасности, особито у мањим и сиромашнијим општинама нашим, где ће или сасвим престати и пропасти, или ће у тако звану комуналну, општу школу преобраћена бити морати, пошто им мањкају сретства, да у смислу постојећих земаљских закона и наредаба вероисповедну народну школу своју устројити, са прописаним училима снабдети, и учитеље своје плаћати могу.

Блажене успомене претци наши, постарали су се истина ради добробити народне, те су основали неке фондове, као што су неприкосновени и клирикални, али који су извесној цели намењени, те се не могу и не смеју на друге сврхе и потребе упо-

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

www.unl.rs
требити. А за народну вероисповедну школу није се баш нико постарао, са чега је и постала народно сироче.

Да би се дакле и тој оскудици доскочити могло, те да би се народна вероисповедна школа од грозеће јој опасности и погибије спасти могла, и да би јој се опстанак на сва времена обезбедити могао и у оним сиромашнијим општинама нашим, које без туђе припомоћи, своју народну школу издржавати и одржати не могу; — побуђеним сам се нашао, да по примеру предшаственика мојих, један такав фонд оснујем, коме ће задатак бити, да из прихода својих, оскудно снабдевене вероисповедне школе потпомаже, те да им се на тај начин и опстанак обезбеди, коме сам темељ и положио о овогодишњем празнику св. Саве, са прилогом својим од десет тисућа форината у ауст. вред. илити двадесет тисућа круна, давши му наслов по имену првога просветитеља и наставитеља српског „Фонд св. Саве.“

Потребу такога фонда увидела је и највиша аутономна школска власт: Митрополијски Школски Савет, те је намеру ову моју са великом радошћу и готовошћу прихватила, услед чега је и управила проглас свој на народ српски, разаславши га по свима крајевима Митрополије наше, на све црквене општине, на свештенство оба реда, на учитељство, на поједине богаташе и великодостојнике наше, па и на познате родољубе и пријатеље народне школе, још у почетку ове године са позивом, да сваки по могућству своме, милодарима својима ради оснивања тога од преке нам потребе фонда, у помоћ притеку, како би што већма порастати и што прије до оне величине доспети могао, да може што скорије у живот ступити и благодетној сврхи својој послужити.

Но како ми Срби на жалост скоро сваку ствар, па макар та и најбоља била, сасвим олако и равнодушно узимамо; — тако је и овај дирљивим али уједно и очајним слогом написани проглас М. Шк. Савета, као што дојакошњи резултат прилога показује, остао глас вапијућег у пустињи, на грдну срамоту васцелога народа нашег, са чега и нема изгледа, да ће тај фонд скоро благодетно дјество своје отпочети, ако му се што скорије и обилатије у помоћ не притече, — а овамо нам толике школе народне стоје на ивици своје пропасти.

Ето вам, богољубазни, лепе и згодне прилике, да сваки између вас посебце, па и сви у скупа постанемо Спаситељи српској народној вероисповедној школи, томе занемареноме сирочету

народа нашег. Похитајте зато, одзовите се што скорије томе леном родољубивом позиву Школског Савета. Притеците сваки по могућству сгоме, макар и са најмањим милодарима у помоћ томе, народној школи намсњеном фонду св. Саве. Не дајте да вам постојеће и са великом муком досад издржаване народне школе пропадну. Будите им Спаситељ, спасите их од предстојеће напасти и погибије, која им грози, и која је неизбежна, ако им се што скорије у помоћ не притече.

Послушајте, богољубазни, глас нашега Архипастира, нашега брижнога Патријарха и духовнога оца, на овај велики радосни и светли Празник, па похитајте са прилозима својима, покажите делом да вам родољубље, да вам св. вера прадедовска, да вам опстанак народне вероисповедне школе, није само на језику, него да вам у истини и на срцу лежи. Покажите да сте достојни синови и прејемници славних, побожних и родољубивих предака својих, па не допуштајте да нам народна школа и надаље остане сироче и да нам на очиглед пропадне, једном речи: будите јој Спаситељ.

Ако, богољубазни, послушате очинског гласа мога и ако светковање радоснога и светлога празника „Рождества Христова,“ „Нове године,“ св. Богојављења и спомен св. Саве просветитеља и научитеља народа српског, у вама така хришћанског имена и српскога поноса достојна дјејства производи и произведе; онда можете спокојно и са радошћу очекивати онај дан, када ће нам се Христос Спаситељ наш, и опет јавити у свој слави својој, да нам свима по заслужи праведно суди. Амин.

Дано у Ср. Карловцима год. 1894. од рођења Христова, а нашега патријаршествовања пете.

Горепоменути смирени Патријарх
Георгије Бранковић.

О МОРАЛНОМ ВАСПИТАЊУ МЛАДЕЖИ.

(У срп. учит. школи на св. Саву говорио Младен Борђошки катихета.)

Све што је на овоме свету показује највећи ред и правилност у природи. Биљке расту, цветају, зру, просипају по земљи своје семе и угину да новим биљкама место уступе. Животиње ране своје мале, уче их како ће набавити себи храну, како ће се чувати и бранити својих непријатеља, а када их упуте у свему, онда оне угину и на њихово место млађе долазе. Тако је исто и

са човеком. Свуда у природи влада мудар и правилан божији закон. Што природа чини без знања, то човек ради са знањем. Што је Бог биљкама и животињама наредио да они по нагону раде, у томе је људима оставио слободну вољу, да могу чинити што за добро нађу, јер их је обдарио разумом. Чокот се не може претворити у три, плодна воћка у врбу, а од јагњета не може постати курјак. Само човек који је најузвишеније и најнапредније земаљско биће, може да буде и оно, што није, може да буде нечовек.

Погледајмо одојче на материним грудма, тело му је нежно, слабо и немоћно. Најмања промаја и најлакши потрес, може му уништити скоро добивени живот. Оно не може устати и коракнути, не може се ничим помоћи. А новозадахнути дух још слава у том слабом и нејаком телу, јер га не може употребити са својом слабом телесном снагом. Дух је ступио у то нежно тело као какав странац у свет који не може ништа појмити и разумети, те незна шта се збива око њега и у њему. Оно чује: материно умилно певање и тепање, очево нежно ласкање, песму успављиву, но оно то не разуме. Тако је одојче остављено својим родитељима да га они негују, одгајају и изображавају, да постане достојан носилац имена човечија.

Васпитање је оно, што од несвеснога детета прави разумна човека. Оно је оно, што човека чини оним, што јесте. Дух, који у нејаком телу детета дрема, нити је наклоњен злу, нити добру. Он у клици својој садржи у том погледу неутралност. Но што је неразвијенији ум, у толико јаче су наклоности, нагони, тиме је ближи човек животињи. Тај је слаби створ врло изложен ниском животињском нагону и у томе би се усавршавао, кад би се сам себи оставио. Шта би било од таковог створа, када не би имао упутства и васпитања онаковог, као што би требало? Био би створ по облику налик човеку, али по унутрашњости и раду више сличан животињи.

Не треба хвалити васпитање оних пређашњих времена, која су доносила лепа плода, нити кудити садашње, које многа зла рађа. Не! свако време има своје лепе и зле стране; али то тек не може нико опоречи, да је пре било васпитање, много више у духу моралности и побожности. Прса су младежи била загрејана са побожношћу и моралом. Јели и сад тако? Није! Сада је главно да се што више научи и зна, а да се и срце развије, то је споредно.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

www.unilib.rs

Сада развијају и настављају разум, а не васпитавају ни ум ни срце. **Наука** научених људи имамо доста, но мало васпитаних.

У школама се учи само наука, а не васпитава се. Главно је што више наука да пређеш, а што мање да се то примене к детињем схваћању и његовом животу. Васпитање се оставило друштву. Друштво васпитава данас младеж, а не школа и родитељи. Па какво где друштво, тако и васпитање. Сада је главно да се иде на такове забаве у којима се сујета негује и егосточна осећања развијају и напредују; а озбиљност се живота презире. Добро би било, када би могли гдекоје родитеље одвести, да виде плод рђавог и запемареног васпитања, до апсана и болница, где млади и стари преступници стењу под ропским ланцима или уздишу под теретом лакомислено добивене бољетице. Па када би те патнике запитали шта их је довело до тога, они би одговорили: васпитање у неморалном духу. Има до душе примера да се деца изметну и при добром и савесном васпитању, али то је ређе, јер не може се тако лако навести младић на зло, који је од ране младости побожно и морално отхрањен. Па још када се при томе сетимо моћи мајчине нежне љубави, која умекшава и укрођава срце и самога дивљака, па када се сетимо како леви примери утичу на децу; онда ћемо тек видети велику моћ родитеља при васпитању деце.

Многи родитељи мисле да су већ све и сва урадили, ако су децу до дванаесте године у школу слали. То је врло лепо и похвално, али се они врло варају ако мисле да су тиме задоста учинили својој родитељској дужности. Узмимо само за пример вртара. Он трудољубиво копа и ситни окорелу и грудвасту земљу, сеје разне семе, оно лепо изникне, здраве се шибљике покажу и почну пуштати на све стране гране око себе. Он и даље неуморно ради. Чуна коров и друго шткодљиво биље око ње, одсеца изданке који би могли младици шткодити и све ради оно што је за њезин опстанак потребно. Млада шибљика постане стабло и јача, добија лепе чвршће гране и круну, а он ужива у тој младици. Већ се показују први цветићи на њој, и он у нади плива какав ће леи плод донети. Хоће ли он сада оставити дрво без даљег надзора да одрасте по својој природи? Не! Сада тек мора чувати младо дрво од олује, отклањати црве и маховину од њега, и оградити га са трњем, да га не би когод оштетио. Када дрво нарасте велико и постане јако, он онда све то уклања, јер се више нема ничега бојати.

Сада да погледамо младеж у цвету своме. Чудновата је

зборка у њима од незнања и увиђавности, од осећаја и страсти, од одушевљења и хладноће. Младић који хтеде јуче натоварити на своја слабачка плећа велике брегове да их носи и разбацује по свету, данас се страши прећи преко мале и незнатне умке; који се јуче топио у радости описујући врлине добродетељи, данас му је несносно и помислити на то; који је јуче са одушевљењем бранио правду и поштење, и износио гадне црте неправде и непоштења, прећутао је данас све и чинио се невеста као да су му то сасвим нове ствари. Такав младић нема сталности у мишљењу и томе треба упутства. У младежи је ум разбуђен али још није развијен, она размишљава и хоће да јој се признаје њезин суд. Треба ли, и можемо ли се томе противити? Не! Добро испитајмо мисли њине и пазимо како гласи пресуда њина. Ако је замисао и пресуда сугласна са истином, то јој треба повлађивати, али јој уједно и разјаснити оно, што нам се чини да је на њојзи тавно. Ако није пресуда основана и ако је закључак рђав, то не треба просто побијати, него навести је на увиђавност да сама позна да је на странпутицу напшла, и она ће сама то увидети и као неправилно одбацити.

Као што је речено разбуђени разум хоће да пресуђује и захтева да се та пресуда као правилна призна. Ако смо ради са строгошћу без наведени узрока да на брзу руку уништимо њину увиђавност, ту ћемо се врло преварити. Притворан ће младић попустити у том случају и за право дати, али ће се са тим тврђе придржавати своје пресуде. Дакле ако њу ладно одбијамо од себе и коремо ако се она превари у каквој пресуди, или још исмевамо, с тим смо њу поплашили, она ће онда тражити савета код других људи и пасти у какву нову превару, или ће изгубити самопоуздање у себе. Напротив ако њине мисли и закључке згодно на прави пут изводимо и поправљамо, онда придобијамо њино поверење прама себи, те наше пресуде радо слушају и савете извршују. С тога је потребно да са њоме много говоримо, те да јој постане увиђавност чиста, мишљење јасно, и суђење право. Али ми то не можемо чинити ако у кафанском или крчмарском дуванском диму при чаши вина или карти седимо а овамо младеж остављамо саму себи да иде куда она зна, и да ради шта хоће.

Дакле узрок је што се кваре толики млади људи, оскудица у пажњи и надзору, јер многи родитељи ослањају се на њину добродетел и наклоност моралу. То је истина леп али несигуран ослонац јер и најбоља деца могу се покварити у мамљивом иску-

WWW.UNIBELRS

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

шењу. Зар нама није познат онај отров који је увијен у раздрагама којекаквих романа? Зар нисмо никада приметили да врло утиче на младеж оно друштво које је једнако са њоме у годинама, и које је напојено са отровом светске занешености? Притворност, кокетна стидљивост, дражећи примери, то су мамци који често заведу младића у грех из ког се после незна извући. Младеж треба пустити у друштво њој равно, али онда на њу бодро пазити, шта тамо ради. Она никад не сме сигурна бити да ју неће ко од родитеља изненадити у њеној забави, и ако збиља тамо одемо, то треба тако удесити, да опет нико не примети зашто смо ми дошли у друштво. Свагда треба знати куда она иде, шта тамо ради, докле ће се тамо бавити, и ако у чему погрешити то њу треба приволети признању, кајању и поправљењу. При томе не треба презрети суд добрих пријатеља који изричу своје мњење над владањем њеним, него баш треба младеж упозорити на то, да ми пазимо на оно што други људи примећују, да је неумесно код ње и она ће онда видети да је свуда опкољена од стражара, те ће пажљива бити да очува свој добар глас.

Искусства треба младежи предочити за њен живот. А јели то можно? Свагда се боље учиги на другима, него на своме злу. Млађано и неискусно срце по природи нигде не види тужне и притворне људе. Оно осећа свуда љубав и пријатељство и по томе оцењује људе и овај свет. Али свезе које су лукавство и злоћа повезивали, временом попуштају и кидају се, а онај младић који је са поверењем отворио своје срце целоме свету, остаје усамљен и упропашћен. Зато их треба учити да све људе пуштују и љубе, али да најпре сваког добро испитују, јер не треба свакога сматрати за пријатеља, који нам се показује љубазан и услужан. Не треба открити копрену која је превучена преко страсти и злоће, него оставити да она сама то учини, т. ј. ако је у стању; а ако није онда јој помоћи да види како је гнусан грех, и како је гадна страст, те да то дубоко прибележи у срцу своме. Али пошто страсти имају и дражи, то морамо пажљиво око ње облетати да њу од њих сачувамо. Треба њојзи у живим бојама показати какав је крај таквих људи, а напротив не треба ладно пролазити покрај добродетељи, него представити лепоте њезине, разпламтити љубав према њојзи.

Младежи треба на срце метути да не губи самопоуздање, али да себе и не прецењује. Страва која се осећа при каквом преузећу произилази од мало самопоуздања, и она је често узрок што

се гдекојим људма никада не смеши срећа. Дух му је пун планова али он их не сме у дело да произведе; јер му нека страва кораке скраћује и он не може унапред него остаје онде где је пре био, или иде унатраг зато, што ништа не ради. И прецењивање себе самог често је узрок што гдекоји не налази своју срећу у предузећу. Он дивне планове ствара и ради на њима, али му ни један за руком не испада, јер не познаје своје снаге и своја средства која му на расположењу стоје, — те тако истроши своју снагу и своје имање и пропадне пре времена.

Ми треба да децу као дарове божије сматрамо о којој ћемо морати једном давати тачна рачуна. Морамо им на тежак и мучан пут живота дати драгоценост побожног и моралног васпитања речима и живим примерима, а она ће нас једном благосиљати зато. А на последку сетимо се оне старе изреке: Прут који се штеди у младости, бије родитеље у старости.

НЕКОЛИКО РЕЧИ О ЗАБАВИШТУ.

На све стране у народу нашем овлађује већма и већма она похвална, али и захвална замисао, да се подижу српска вероисповедна забавишта, која ће Српчад као такову и у томе духу већ од ране младости васпитати. Као што рекох, замисао врло похвална али и захвална: јер тиме нам је будућност већма осигурана, јер се тим већма приближујемо својој мети. Баш због тога пак, што је забавиште, таква једна важна чињеница, неће шкодити, да премишљамо мало о њему.

Шта је целъ забавишта? — Ништ' друго, до ли замењивање родитеља при васпитању оне дечице од 4—7-ме године, којих су родитељи у овој светој дужности, због заслуживања свакидашњег хлеба или ине кућевне околности спречени. Број оваких родитеља у сваком месту је доста знатан, због тога нам већ и само човекољубље за дужност налаже, оваки завод где-год се може узпоставити. Чинимо ли пак то, не обраћајме мало пажње на само здање, јер и оно је моћно средство по развитак физичног живота, особито пак код оне мале дечице.

Само здање нека је тако смештено, како би заклоњено било од сваке ваздушне струје, те баш због тога, осим реченог положаја, ваља да је здање са предобљем снабдевено; у коме пак да су, на

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

WWW.UNILIB.RS

одељења подељени стелажи, где би дечица зими горње одело и јело, а лети само ово друго оставити могла. Унутарњост здања нека се састоји, из једне повелике дворане, која ваља да је сува и видна; у њу светлост да с' лева долази и ако је икако могуће, да је са сунчане стране; ова ће дворана бити учioniца, те зато нека је снабдевена са столчицама — а никако са скамијама; зашто, сваки ће знати, који је само у њима седно — даље, нека су ту и сва потребна учила. Уз ову дворану нека је једна мања, од које под ваља да је с' ћилими или иним застрвен; јер ова ће дворана за спавање уморних и сањивих бити, те да не би тада охладнили.

Двориште не треба да је с' дрвећем густо засађено; јер доказано је, да дрвеће ваздушну влагу задржава, да својим сеном хладовину чини, те би од игре знојавна дечица нехотице заспавши под њиме, врло лако прозебсти могла. У једном куту дворишта нека је шупа, где би малише своје дрвене, односно од трске коње остављали; други део дворишта ваља да је подебље песком посут, што би такође дечици на игру служило; зеленом травицом нека је обрастао трећи део, где би се мали лоптали, или ине бегајуће игре играли; последња четвртина дворишта пак, нека је по примеру убавог врта уређена, где ће свако дете своју леју имати и над њом настојавати.

Ово је гледи формалности забавишта, а сад пређимо на делање његово.

На питање, да ли да се малише систематично обучавају у настави, сваки природан разум само тај одговор може дати: почем је цељ забавишта родитеље замењивати, односно, према деци ону услугу чинити, коју би родитељи требали изпуњавати: то забавиште има настојавати на томе, да детету стече подпуно и дуготрајно физично и психично здравље; ово последње да постепеним и природним развијањем унапређује. Из ове предпоставке сљеди и друга, да дотична дечица у забавишту оне дужности изпуњавати имају, што и у кући родитељској; а то је: игра и опет. . игра!

Ономе нејаком детету већ с'ам природни нагон налаже, да се постара за стабилност своје физичне снаге; због тога, кадгод је могуће (у пролеће, лето и у почетку јесени) нека се забавља на пољу у дворишту и то, са неограниченом слободном вољом гледи избора игара. Једни нека се лоптају; други коња играју; трећи, од за тај посао приправљене масе, топове нека праве и нека пуцају; четврти у песку, а пети с' песмом забављају, веселе итд. — шта и како

који хоће, нека му се не крати. Забавиља нека их, идући од једни до други, надзирава, но упутства никаква да им не даје све дотле, док малиша изрпивиши своју уобразиљу не дође к' њој сâм и запита, шта да се сад игра. Тада пак, ваља да им покаже нову игру; но не сувопарним упутством, већ нека се и она сама с' њима игра све дотле, док не види да их већ може на само оставити. Ако је игра с' песмом скопчана, не треба да је дечица засебно науче, већ играјући се с' њима заједно нека им забавиља сама пева лагано и разговетно, а деца слушајући је брзо ће научити, јер стихове врло брзо схваћају; кад види, да деца већ слободно за њом певају, нека их остави саму не марећи чак ни за то, ако деца ред игре, или ти пак саму песму прениаче. Нека буде уверена, да ће то од већег утицаја бити на дух њихов, нежели кад усљед њене поправке морају да крпаре.

Сустанули се деца у игрању и немају више воље за то, већ јести хоће, нека их пусти јести..... после јела пак нека их запита: хоћемо ли гледати слике? — на које ће једногласан одговор добити: да гледамо! Тада ваља забавиља да узме дотичну књигу и да покаже у њојзи прву слику н. пр. коња; учинивши то, нека пусти децу саму да своје примедбе о коњу кажу. Ове ће — разуме се — различите бити; један ће рећи: гледај само како је леп! други пак: гледај како је црн! трећи: гледај како му је врат савијен! четврти: ал' гледај како му је грива велика итд. Један од њих пак спазивши другу слику, рећи ће: ал' гледај овде како јаше на коњу! други пак: ал' овде ево вуче кола итд. разноврсне примедбе говориће они. Код ове примедбе, једном већ престану, нека забавиља речено, са још неговореним заједно у лепој свези исприча о коњу све што се казати има. Но ово не треба да испитује децу као лекцију, већ кроз неко време нека им покаже онет ту исту слику и из примедба које сада буду чинила дечица увериће се, да јој труд не беше узалудан.

Ако је на пољу тако време, да деца после горе реченог рада у двориште изаћи не могу, нека остану у дворани, где ће се једни играти какве собне игре, други од масе правити шта хоће, а трећи пак помоћу коцака зидати кућу, тороњ или друго што.

Особиту пажњу обраћам забавиљи код овог задњег посла на то, да дотичне коцке не буду ни знацима означене, а камо ли бројевима обележене; даље, нека не дресира ону дечицу да при зидању говоре: сад ћу узети једну коцку; на њу ћу метнути један ступац, а на ово пак један ваљак итд. — јер нема веће педагошке бесми-

слице, но кљукати децу оним фразама, о којима они ни појма још немају. Место тога ваља сама забавиља да му сазида неколико пута полако, а за тим да га пусти сама нека зида и руши од воље; увиди ли он да није тако „тетина“ правила и дође к' њој с' молбом, да му још једанпут покаже, нека му жељу испуни; а чинећи то, ваља да га упозорава, на слагање појединих саставних делова.

Ако би које дете радећи тако и заспало, ваља да га забавиља однесе у ону другу, на то намењену дворану и тамо нека га остави да спава; то ће му много више користи нанети, нежели оно кљукање силним бесмислицама, као што се данас у већини забавишта чини.

Ако су дечица при зидању већ изцрпила своју стварајућу моћ, нека их запита „тетина,“ хоће ли да им што приповеда; одговори ће — разуме се — одобравајући бити. Сад нека седне међу њих, и нека им прича лену, по величини и садржају дечијој природи сходну приповетку и то, лагано но течно а без привидног одушевљења. Дотичну причу на захтевање деце, нека понови више пута, а за тим нека их остави играти се. На једанпут приметиће, а један „малиша“ играјући се говори поједине одсеке из приповедке; један од старијих пак, скупио њих неколико око себе, те имитирајући „тетину,“ прича овима чувену причу.

Ја мислим, да је корист оваког начина учења много претежнија, нежели непосредно испитивање наученога; а то за то, јер се до њега природним путем, а не дресуром долази, — желити би било пак, да се бар у забавишту природности држимо.

Што се специјално приповетке тиче, предмет не треба да јој је ма какав, а ни језик свакидашњи; већ гледе предмета да је поучна, а језик да јој је прост, али ипак примамљив. Због тога, ако забавиља нема тога дара, да оваку приповетку сама створи, нека је научи од ког чувенијег писца; а тиме ће, посејавши благородно семе у пријемљиву душу детињу, још много благороднији плод моћи очекивати једном о жетви.

Гледе личности забавиље то имам приметити, мила особа ваља да је, нек није друго, до ли осетно огледало, које ће и најмањем детињем осмејку рефлексе давати. Нека има у себи оног нечега, што се изрећи не може, али помоћу чега ће у стању бити, љубав деце себи придобити.

Премишљајући о овоме, до речене конзеквенције дођох; што ма да је прогивно позитивном раду данашњих забавишта код нас,

ипак се усудих на јавност изнети, јер сам тврдо убеђен да би се овим и њему сходним путем могло одговорити сврси забавишта, којој је девиза хуманитарност; дочим ми, под видом хуманитарности, чинимо највећу нечовечност старавши се да нам поколење физично ништаво, а душевно, баш усљед раног и силног мудровања, непродуктивно буде.

П. Т.

ГОВОР НА Св. САВУ у Батајничкој школи 1895. год.

Поштовани зборе!

Ево нам и опет освану и дође овај тако жељно очекивани и за сваког Србина тако важан и значајан дан, који нас потсећа на данашњег великог светитеља првог српског архиепископа и просветитеља св. Саву, чија се успомена тако одушевљено и свечано прославља по свим српским земљама, где год Срби живе.

А како Га и неби прослављали, кад је то св. Сава својим великим и неочењивим заслугама у пуној мери и заслужио.

Да видимо пак поштовани зборе како и на који начин ћемо најбоље прослављати успомену св. Саве.

Да видимо како и на који начин ћемо се најдостојније и најлепше одужити оним превеликим жртвама, које је св. Сава за срећу српског народа принео.

Никад боље, него ако будемо за целог свога живота верно и узтрајно следили примеру св. Саве, његовим саветима и његовој науци.

А како је учио и на што је упућивао св. Сава српски народ?

Св. Сава је учио и задахнуо, наше претке жарком љубављу к светој вери православној имену и језику српском, тако, да свети завет његов и данас после толиких бурних векова још једнако одушевљава груди сваког право Србина и сваке честите Српкиње.

Родитеље је учио да највећу бригу полажу око васпитања своје деце и да их још за рана од најмање малоће привикивају само на добра а одвикавају од хрђавих дела и да им предњаче dobrим примерима, јер се деца најрадије на своје родитеље угледају

Учио их је да највише од родитеља зависи, какова ће им деца бити, добра или рђава јер деца јесу шњима највише у додиру и то баш у оном најодлучнијем времену, кад се у дечије срце најбрже и најлакше укоренењују какве врлине тако и мане. Погрешно дакле

мисле они, који држе да се са дететом рађа и зло, те да тому нико не може помоћи, већ да мора остати неваљало.

Често чујемо, где старији људи говоре, да су пре неколико десетина година млађи старије више поштовали и деца родитељима послушнија била. Узрок је томе тај што су наши претци највећу бригу на то полагали и настојавали да им деца буду послушна, јер су знали да је послушност извор свију других врлина, па: Куд отац оком, а син кроком. А наша српска народна пословица вели: Што дикла, навикла.

Па тако је и са децом. На што се дете од малена навикне, са тим навикама живи и умире.

А наши дични претци су своје старије и врло поштовали. У великим и многобројним задружним породицама имао је прилике унук да види како његов отац свога оца а његовог деду штуче и у руку целива и тиме отац штучући свога оца, даје сину своје лепа и жива примера о поштовању свију старијих.

А што је најглавније наши прадедови били су побожни и ревносно су похађали цркву, а нико није од њих легао пит устао из постеље нити од стола, а да се није Богу помолио. Нико није никакав тежи посао отпочео, а да није на свемогућег Бога помислио, прекрстио се и божији благослов у помоћ призвао. Пред децом својом нису никад никакве погрдне и непристојне речи ни псовке изушћивали, нити се препирали, већ су у миру, слози и најлепшој љубави сви задругари међу собом живили, а своју децу су пуштали, да се само са добрим и честитим друговима друже, а без родитељске дозволе и знања деца нису смела никуд отићи, ни од куће се удаљити, а особито на онакова места и у онаково друштво, где би се у срце њихове деце какво неваљалство укоренити могло.

Децу су радо шиљали у школу, јер су знали, да ће у њој научити све оно, што ће им целог живота њиховог бити нужно и корисно, да ће им се у школи ум расветлити и срце облагородити лучом просвете и науке.

О школи и учитељима су родитељи пред децом својом увек само добру реч говорили и на послушност своју децу упућивали, а никад нису пред децом учитеље омаловажавали нити икакве непристојне речи о њима изушћивали, јер знадоше, да то не би за децу њихову пробитачно било, када неби имали љубави и поштовања према својим наставницима, који их уче само оному, што им је потребно и корисно. Кад дете чује, да му се родитељи лепо и

довољно о школи и учитељима његовим изражавају, онда и дете већма пријања за школу, радије учи и боље напредује како у науци тако и у владању. А то и јесте жеља сваког родитеља.

Деца ваша чују у школи од својих учитеља о вама сваком даном приликом само овакове речи: Децо! слушајте и поштујте своје родитеље и све старије; па када они у школи чују такове поуке и савете за своје родитеље, треба и они код куће такове исте поуке да чују од родитеља за своје учитеље, јер само тако сложним и заједничким радом, моћи ће се добар успех у погледу васпитања деце постићи.

Иначе у противном случају, ако дете и чује у школи и најлепше поуке, — ако родитељи, који највише прилике имају да пазе и надзиру, да ли им се деца по тим поукама збиља владају, не воде о томе ни најмање бриге, шта више, ако би деца још и противусловне поуке, које неби биле са школским у сугласју, од својих родитеља чула, онда би то било тако, као кад би један зидар зграду зидао, а други рушио и обарао.

Са васпитањем деце не треба одлагати и равнодушно гледати, како им се у млађано срце порок за пороком уврежује, мислећи, док пођу у школу и буду старија и паметнија неће она то онда радити. Такви родитељи погрешно мисле, који сав терет и задатак васпитања деце стављају на школу, јер дом родитељски и школа треба у томе да се међусобно потпомажу; главни и већи удео пак при томе имају родитељи, јер су деца до 6. односно 7. године непрестано уз своје родитеље, а не у школи, а тих првих 6 или 7 година у добу човечијег живота јесу врло одлучујуће природе по васпитање детета, јер не вели бадава српска народна пословица: Младо се дрво савија.

Па и кад пође дете у школу, опет у њој пробави 4—5 сати дневно, а колико имаде дана преко године, када деца не полазе школу, док и за време полазка школе опет већи и много претежнији део времена су деца уз своје родитеље, а као што већ рекох, деца се најрадије угледају на свога оца и своју мајку, а не каже се бадава: Какав отац, онакав и син, каква мати онаква и кћи.

С тога драги брате Србине и Српкиње селе, драги оче и мати, подај чеду своме добра и лепа примера побожности и међусобне љубави и слоге и вредноће. Знајте! да је срце малога детета као восак, у који се може утиснути лик какав год хоћеш, леп или ружан. — Знајте! да је срце малога детета као књига без слова,

www.kaodlist.net
У као лист чисте још неписане хартије, на којем можеш по вољи написати добре као и зле речи.

У Н И В Е Р З И Т Е Т С К А
С тога уврежујмо, усађујмо и укоренењујмо у срце детета од најмање малоће док је још чисто и невино све саме врлине, које човека чине човеком, а затиримо и подсекујмо још у клици и најмање коренчиће пороцима, погрешкама, манама и свим хрђавим навикама у своје деце.

У Т Е Т С К А
На дому наших дичних предака недељом и свецем и кад год би од посла свога доспели, сакупило би се и старо и младо и мушко и женско у велику задружну собу, па би онда старешина или други који из породице читао какву добру и поучну српску књигу, из које су сви примали добре поуке и знања и по оним упутствима се владали и живот свој у побожности и поштењу проводили.

У В И В Л И О Т Е К А
Неговали су код своје деце честољубље и стидљивост, јер се тиме најлакше запречи зло, јер многи дошавши у велико искушење, није посрнуо на стази живота свога са права пута само зато, јер му то његово честољубље, његов образ поднети није могао, да ово или оно недело учини, бојећи се да не изгуби код људи уважење и част, да не изгуби поштено име, јер је поштење највеће благо на свету; бојећи се, да не изгуби код народа свој добар глас, јер је: Бољи добар глас, него златан пас. А ко је у срце таквих људи укорењено ту лепу врлину над врлинама, што се зове честољубље, него родитељи уз припомоћ школе и цркве.

У В И В Л И О Т Е К А
Па угледајмо се и ми драга браћо и поштовани зборе на наше дичне прадедове, који су цео живот свој управљали по науци св. Саве, па учимо и ми своју млађану узданицу, своју децу још од малена да буду побожна и да страхују од казне божије, да буду свим старијим послушна и учтива у животу поштена, у друштву смерна, стидљива и пристојна, на раду вредна, према свакому правдољубива и искрена; учимо их да у послу и обављању својих дужности буду точна и уредна, да само истину зборе и право да творе, да се радују и веселе напретку и срећи других људи, а да им не завиде; да љубе свој народ и своје дично име српско, којим су се и наши претци толико столећа дичили и поносили.

Само онда ћемо ведро чела и светла образа, а мирне душе и савести моћи рећи, да смо своју најсветију дужност родитељску извршили, ако срце своје деце свим овим врлинама украсимо. Само

Њемо тим начином своју децу моћи учинити сретном и овога времена
Унигога, земаљскога и оног вечног живота.

На тај начин ћемо најдостојније прославити успомену св. Саве, ако се у себи тврдо заверимо и одлучимо, да се по његовој науци владамо.

А ви драга децо и мили ученици наши, ви млађана узданицо својих родитеља, ви зенице очију наших, у којима ми гледамо будућу срећу нашу, будите добра и послушна; слушајте и поштујте своје родитеље и све старије, а нада све љубите и штујте благога Бога, па ће вас и Он благословити и сретнима учинити.

Теодор Панић, учитељ.

СВЕТОСАВСКА ПРОСЛАВА У СОМБОРУ.

И ове године прослављен је дан првог српског просветитеља код нас, скромно и тихо у цркви и у школи. Ујутру пре свете Литургије освећена је водица у великој дворани местне основне школе, где су били присутни ученици и ученице местних основних и више девојачке школе, са својим управитељем, учитељима и учитељицама. Обред водоосвећења обавио је часни г. јереј Жарко Поповић катихета основних и више дев. школе. У дворани где је водоосвећење обављено била је изметнута велика икона св. Саве, коју је овдашња слав. црквена општина за свечане прилике зготовити дала. После овога била је пребожанствена литургија. У св. Ђурђевском храму богослужењу началствовао је високопречастни протојереј Љубомир Купусаревић а саслужила су му два свештеника и ђакон. На свршетку св. Литургије освећено је кољиво, које је управа овдашње учитељске школе на славу св. Сави предложила. По свршеној св. Литургији и по освећењу кољива кренула се литија уз дање српске учитељске школе сомборске. Осим служећих свештеника, на литији су учествовали и вероучитељи ј. М. Борђошки са учитељске, и ј. Жарко Поповић са осн. и више дев. школе. — У великој дворани српске учитељске школе, у којој је осим приправника и приправница, било и мноштво народа, дочекао је литију као домаћин управитељ завода са професорима. Овде је прво свечано обављен обред малога освећења воде, и по свршетку овога држао је говор преч. ј. Младен Борђошки катихета учитељске школе, о васпитању младежи, који у овоме броју у целости доносимо. По свршеном говору захори се песма славопојна у част Свети-

теља Саве „Ускликнимо љубављу“ и пошто свештенство и остали присутни бејаху послужени кољивом, крену се литија уз појање светосавског тропара натраг у храм Божији, где је раздаван антидор. И — љ.

СВЕЧАНО ОСВЕЋЕЊЕ ЗАСТАВЕ, СОМБОРСКЕ СРПСКЕ (ЦРКВЕНЕ) ПЕВАЧКЕ ДРУЖИНЕ.

У Недељу 15. јануара било је свечано освећење заставе сомборске српске певачке дружине. Дивну заставу, даровала је поменутом друштву госпођа Меланија Вукићевићка за спомен своје у цвету младости преминувше кћери Сиде, која бејаше врсна и одушевљена чланица исте певачке дружине. Реченога дана у 9 сати ујутру искупише се чланови певачке дружине и остали на свечаност позвани гости, у великој дворани православно-српске црквене општине. Од позваних корпорација, заступљене бејаху само „даларда“ мађарске грађанске касине, и мађарска читаоница. У $\frac{1}{4}$ 10 часова икупљени кренуше се под заставом у свето Ђурђево храм, где је у $\frac{1}{2}$ 10 часова одпочела свечана литургија коју је високопречасни протојереј Љ. Купусаревић соборно са два свештеника и ђаконом служио; на кору је умилно појао мешовити лик певачке дружине Остојићеву литургију. По свршеној св. литургији одпоче на солеји мало освећење воде, које обавише под началством г. протојереја пет свештеника са ђаконом; пошто вода би освећена, високопречасни протојереј трогателно прочита дивну молитву ради освећења заставе и на њој налазећих се икона и пошкропи исту освећеном водом. При освећењу држали су заставу председник дружине благородни г. Константин Максимовић, зам. тајника г. Ђорђе Коњовић, заставник пев. дружине г. Ђорђе Бирзалски и брат покојне Сиде г. Павле-Бошко Вукићевић. — После освећења, крену се певачка дружина заједно са гостима, под освећеном заставом, натраг у велику дворану црквене општине, где је одржана свечана седница певачке дружине. На овој свечаној седници, осим чланова, присуствовало је мноштво уважених грађана и грађанака сомборских без разлике вероисповести, који се сви радо одазваше позиву певачке дружине, колико да увећају свечаност њену, а још више да и овом приликом одаду почаст сени, у свима круговима грађанства овдашњег поштоване, уважене и љубљене покојне Сиде Вукићевићеве.

www.nlb.rs

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Предмет ове свечане седнице бејаше, да се поменута освешана застава преда у својину певачкој дружини. Велеуважени и заслужни председник певачке дружине г. Константин Максимовић поздрављајући добродошлицом присутне госте, отвори седницу и позове зам. тајника г. Ђорђа Коњовића, да прочита писмо госпође М. В. управљено на одбор певачке дружине у коме племенита дароватељка и неутешна мати изјављује, да дарује заставу певачкој дружини за спомен своје премиле кћери Сиде, и умољава дружину да примивши исту сећа се на дуго своје бивше ревностне, сада блаженоупокојене чланице Сиде. Писмо то у целости гласи :

Велеславном Председништву србског певачког друштва

у Сомбору.

За спомен моје премиле и нигда не прежаљене кћери Сиде, бивше ревностне чланице србског певачког друштва сомборског, предајем на дар Славном србском првом (црквеном) друштву том Заставу украшену с једне стране иконом „Богојављенија“, као празника, о коме је блаженоупокојена Сида последњи пут у храму Божијем и у црквено-обштинској дворани духовне песме појала, и којег празника тропар „Во Јордање“ она је у самом предсмртном заносу анђелским својим гласом са дивним изразом и одушевљењем у Славу Божију одиојала, — а са друге стране иконом Светога Николаја заштитника породице наше.

Предавајући ову заставу учтиво умољавам Велеславно Председништво, да је изволи герепоменутом Сл. Певачком друштву, као дар од мене, неутешне матере Сидине предати, и молим да Славно србско певачко друштво сомборско овај дар, као дуготрајни спомен на своју негда врстну чланицу Сиду, благоохотно примити, и после црквенога благослова, при свечаностима својима употребљавати изволи, сећајући се на блаженоупокојену своју чланицу Сиду Вукићевићеву, која је са највећим жаром млађаног одушевљења свог дужности чланице тог велеуваженога друштва за живота својега одправљала и умилним својим гласом, како при духовним свечаностима, тако и при беседама истога друштва саучествовала.

У Сомбору, 3. Јануара 1895.

Сидина неутешна мати :

Меланија Вукићевићка рођ. Ракићева.

По прочитању писма, г. председник у кратко представи од стране одбора предходно учињене мере за примање заставе, и предложи да се племенитој дароватељци писмена захвалност на учињеноме дару изјави, уједно да се у њу стави и дубока туга певачке дружине, за својом никада незаборављеном чланицом Сидом. Предлог овај би једногласно са одушевљењем примљен.

После овога сљедовао је говор г. председника, у коме он разлажући укратко повест ове певачке дружине, пређе на важност песме за српски народ, која га је у данима туге и јада храбрила, а у данима радости веселила; набраја у даљем говору свом, заслуге покојне ревносне и одушевљене чланице Сиде, које јој припадају око подизања угледа овоме друштву. У говору овом приказано је, како је она цео свој млађани живот посветила била, са ретким пожртвовањем и ретким одушевљењем на корист те дружине, и мада је од њене смрти скоро већ једна година одлетела у бездну вечности, ипак свако когод ступи у круг певачке дружине те, осећа незагладиву празнину, која је наступила смрћу покојне ревносне чланице њене Сиде Вукићевићеве. Најлепшега цвета у венцу певачке дружине нема више, она је из њега изтргнута немилосрдном руком смрти, али ипак зато спомен њезин живеће у срцима свију поколења ове певачке дружине. Поклоњена застава одржаваће спомен покојничин, у вечитој свежости. — Позива даље чланове дружине, да се сви угледају на покојну врсну чланицу Сиду, и да подражавају њеном ревносном и одушевљеном делању на корист дружине. Успомена на Сиду Вукићевићеву нека их храбри и нека их учини истрајнима у борби противу свих сметња, који се стављају напретку ове дружине. — Бела боја поклоњене заставе означава невиност покојничину, која је свим жаром своје млађане душе љубила ову дружину, — икона св. Богојављења и св. Николе које се на њој налазе, означују благослов Божији, учасници којег постају само они, међу којима влада љубав и слога и баш зато позива чланове на једнодушан сложан рад. При крају говора изјави топлу благодарност високопречасном протојереју г. Љубомиру Купусаревићу и осталом пречасном свештенству, који су свечаним богослужењем данашњу светковину јако увеличали. Благодарни такође и присутним изасланицима разних корпорација и свој поштованој публици. Тиме је први део светковине био завршен.

После подне око 2 часа, искупише се чланови и остали позвани гости опет у општинску велику дворану, одакле се у пола 3 часа под заставом кренуше на гробље да посете гроб покојне Сиде Вукићевићеве. Напред је ишао г. Ђорђе Бирвалски и носио је заставу, за њиме пак носили су венац два члана, а за овима сљедоваху остали чланови и многи гости. Свечани ход овај из далека би поздрављен звонењем звона са куле св. Успенскога храма, које не престаде дотле док дружина не стигне до гроба покој-

ничиног. На гробу је дочекао дружину тужни отац покојничин
госпа Никола Ђ. Вукићевић, и силан народ без разлике вере,
народности, пола и сталежа. Ту код гроба свечано би свршен помен
за покој душе покојничине и прекаћен је и преливен гроб њен по
обреду св. православне цркве, а мешовити лик певачке дружине
дивно је одговарао на јектенија. Пошто би за покојницу произне-
шено трикратно „вјечнаја памјат“ и отпојано „со свјатими упокој“,
председник дружине изговори кратки али класички панегирик у
славу покојнице, на крају којег положи јој на гроб диван венац
од свежег цвећа, на коме бејаше трака ружичасте боје са нат-
писом: „Својој незаборављеној чланици — Сомборска српска певачка
дружина.“ Говор господина председника тронуо је до дна душе
све присутне. У тај мах не сумњам, да је из дубине срца свакога
присутнога, летела искрена молитва пред престол Господа Славе,
да упокоји са праведнима млађану и невину душу Сидину. — Пошто
и овај акт пијетета би довршен, повратила се певачка дружина са
гостима натраг у општинску дворану, где је председник, топло се
захваливши свима учасницима на њиховом присуству, прогласио
свечаност за завршену.

* * *

У суботу 21. јануара даван је годишњи помен за упокојење
душе покојне Сиде Вукићевићеве. Заупокојна св. литургија
била је у 10 часова пре подне у св. Ђурђевском храму. Бого-
служење је обавио високопречасни протојереј Љубомир Купу-
саревић са два свештеника и ђаконом. На кору је умилно појао
лик сомборске српске црквене певачке дружине. За време свете
литургије стајало је на столу, који бејаше црном чојом покривен,
кољиво пред ликом пресвете Богородице, заступнице и предстател-
нице христијанске. После св. литургије би одслужена над кољивом
мала панихида за упокој душе покојничине, при којој началствујућем
протојереју помагаху четир свештеника са ђаконом, по свршетку
овога заупокојнога молебна, делило се кољиво. Осим ожалашћене
породице и остале родбине, били су на овом годишњем помени,
многобројни пријатељи и поштоватељи покојничини, певачка дружина
са својом заставом, а такође и учитељска школа, и све местне
основне мушке и женске школе и виша девојачка школа, са својим
наставницима и наставницама.

ПреблагИ Створитељ, нека даде покојници, наслеђе царства
свога небеснога, а међу нама нека јој учини вечиту успомену!

Стефан С. Илић, учитељ

НА ГРОБУ

ПЕРСИДЕ ВУКИЋЕВИЋЕВЕ.

Природа мртво спава!.. Студени ветар душе,
И ствара фијук тужни, што срце тако дражи,
А из твог тихог гроба чују се речи неке,
К'о да ти душа рајска међ нами неког тражи...

На твој сам гробу ево!.. Над њиме мртво све је,
Само што шапат тужни ремети пустош ову.
Је ли то дах твој гробни, што т' ледне груди греје?
Или су речи, што те анђели к Богу зову?!?

Нијел' те жао света? нијел' те жао бабе?
Од грудих твоје мајке боља је зарте рака?
Светска ти тишма смета? зар мир ти гробни годи?
Ил' ти је црна земља, млађаној, тако лака?!?

*

Још само кратко време, из сна ће свога слатког,
Природа ова мртва наново да се буди;
Ал' тебе мила Сидо, пролетње сунце мило,
Из твога вечног санка не може да пробуди!!!
У Сомбору, 3. фебруара 1895. год.

— а —

НАВИКАВАЈТЕ ДЕЦУ НА ПРИСТОЈНОСТ.

У најновије време основало се у Енглеској неко друштво коме је девиза: „**Децу на пристојност навикавати.**“ Они мисле, егоизам, који се у сваком човеку скрива и који је данас тако маха узео, да се код деце као тврдоглавост и неучтивост појављује. Да би се овом злу још у зачетку на пут стало, ваља децу уписати у „клуб учтивости“. Клуб овај задао је себи за свету цел, навикавати децу на пристојну ношњу, разговор и понашање. Члан дотичног клуба може бити свако дете без разлике сталежа и имања, и премда је скоро основано, ипак има већ преко 700 чланова који у 12 разних градова станују. Уписна такса је један „пенни“ (енглеска потура), тако да се и најсиромашнији син уписати може. Осим

уписне таксе, обвезује се дотичан који жели чланом постати, под-писом свога имена, да ће правилима клуба задоста учинити. За тим добије, за знак чланства, пријемницу на којој је с' једне стране надпис: што ниси себи рад, не чини ближњем своје. На другој страни пријемнице, изложена су правила клуба која гласе:

1. §. *Понашање код куће.* Родитељима буди у помоћи колико год можеш. Према браћи и сестрама буди добар. Не буди себичан; подели своје са другима.

2. §. *У школи.* Поштуј свога учитеља, јер тежак је и самопреговарајући је његов позив. Настој на томе, да по могућству своје олакшаш му посао. Задаће не преписуј од другог а повињавај се школским законима. Не дељи скамије; не коврчи своје књиге.

3. §. *За вреле одмора.* Не свађај се. Не ругај се својим друговима; не издевај им имена на која се они срде.

4. §. *На улици.* Сусревши се са учитељем, или с' друговима — поздравн их и они ће те одпоздравити. Не дрљај кредом или иним с' чим по капијама, зидовима или оградама; не бацај се с' грудвама на мимо пролазеће и не чини квара другоме. Немој зазјавати пред трговачким изложима; не тоциљај се по тротуару, не прави гримасе за леђи старијих; особито пред странама буди учтив.

5. §. *За столом.* Нож не мећи у уста. Мисли и на друге. Буди умерен, а не говори преко залогоја. Не наслањај се лактом на сто.

6. §. *О учтивости у оиште.* Буди искрен и поштен. Не псуј и не буди рогобатан. Чувај се од рђавог друштва. Не дери одело ни у школи, нити на игралишту, нити пак код куће. Буди учтив према сиротима, богатима, старима и младима. Пре но што у собу уђеш — куцај. Старије од себе не прекидај у разговору. Буди гачан.

Ова се правила недељно један пут пред свима члановима читају, како би свагда у памети свежа била.

П. Т.

НИКОЛА МИХАЈЛОВИЋ

члан угарске великашке куће, умировљени председник кр. табле, притежатељ ордена гвоздене круне другог степена, вирилни члан представништва сл. кр. града Сомбора, скупштинар црквене општине сомборске и негдашњи први заслужени професор мађарског језика у србској учитељској школи Сомборској,

15. (27.) фебруара 1895. године у 1 сахат по поноћи, после кратког и тешког боловања у 84-тој години живота свога у вечност се преселио.

Тело врлоштованог отличног покојника опојано је по обреду свете православне цркве 16. (28.) фебруара у 3 сахата по подне у храму св. Ђурђа, а затим на св. успенском гробљу сахрањено. Мир пепелу његовом!

НЕКРОЛОГ.

† *Теодор Кнежевих* учитељ првога разреда у средњој школи србској у Вел. Кикинди 26. Јануара о. г. испустио је своју душу. У очи тога дана пред вече идући у свој виноград преко жељезнице пређе, али се оклизне и падне, а жељезничка локомотива га ухвати, ногу му скрха и одбаци га. Тако изломљена донесу га у болницу, где је при чистој свести пред изасланицима судским исказао, како се тај грозни случај догодио. Сутра дан у највећим мукама издане овај честити учитељ србски, који је 32 године у Вел. Кикинди учитељско звање, свагда у првом разреду, као узорити учитељ одправљао. Покојник је рођен 1844. године у Т. Кањижи, где му је отац парохом био. По свршетку 4. гимназијска разреда у Новом Саду, доведе отац њега и млађег му брата Михаила у Сомбор, и ту сврше обојица учитељску школу 1862. године с отличним успехом. Као млад оспособљен учитељ од 19 година изабран буде за учитеља у Вел. Кикинди, где је век свој провео уважен од својих суграђана и веома поштован са својих човечанских и учитељских врлина, и дочекао је да му је и син Ђорђе у истом месту учитељем постао. Сарањен је уз велико саучешће у петак 27. Јануара. Бог да му душу прости!!

† *Кузман Пушић* бивши учитељ ниже пучке школе у Малим Радинцима преминуо је 11. јануара. Бог му дао души у рају насеље!

† *Добрила Коњовићева* добра и даровита ученица, јединица, бившег отличног учитеља сомборског и вредног сураденика овога листа покојног Стевана Коњовића после дужег и тешког боловања 12. фебруара о. г. преселила се у вечност у једанајстој млађаног живога свог години на неизмерну тугу своје матере госпође Јелене Удове Коњовићке учитељице сомборске и многобројне родбине и сарањена је уз велико саучешће 13. фебруара после подне на св. Успенском гробљу код својега отца. При тужном спроводу учествовали су ученици и ученице овдашњих србских школа, као и сви приправници и приправнице са својим професорима. Бог нека утеши ојађену мајку, а млађаној покојници нека даде насеље у рају небесном.

ШКОЛСКЕ ВЕСТИ.

Носи дарови Његове Светости. Св. Патријарх Георгије благоизволео је и опет делом доказати своју љубав према просвети српској и просветним заводима нашим, те је своју досадашњу чланарину „Матици Српској,“ ове године допунио и повећао са 450 фор., која сада износи свега 500 фор., а за нове чланове „Матици Српској“ уписао: наше богословско училиште, карловачку и новосадску вел. гимназију и пренарандије: сомборску, горњо-карловачку и пакрачку; сваку са исплатом целе чланарине. Кад је о томе, прота и привр. ректор богословског училишта г. Јован Вучковић, учинио саопштење у свечаној седници књижевног одељења „Српске Матице,“ која је била на дан св. Саве у 4 сахата после подне, заорило се у матичиној дворани: „Живео српски Патријарх“, књижевно одељење је с радошћу уврстило у записник захвалност Њег. Светости на том племенитом дару. Благодарности наших просветних завода на овако лепом и погођеном дару Његове Светости придружимо и ми свој усклик: Живео свети и љубљени наш Патријарх Георгије! Слава му!“

„Срп. Снон.“

Високославни српски црвено-народни Школски Савет држао је своју седницу 6. и 7. фебруара о. г. у присуству свију својих чланова. У овој седници расправљено је до 80 различитих предмета. Опширнији извештај о овој седници донећемо у идућем броју.

Прилози на фонд „св. Саве.“ На нову годину, по старинском обичају скупише се у Срем. Карловцима настојатељи Фрушкогорских манастира и честиташе нову годину Његовој Светости Патријарху Господину *Георгију*. При ручку, код Њег. Светости, на коме бејаху присутни сви дошавши настојатељи, архимандрит крушедолски високопречасни г. *Гаврил* Змајановић подигне здравицу, у којој изјави да од своје стране прилаже на фонд св. Саве 200 фор. а. вр. и још половину, од своје годишње плате, коју прима као надзорник народно црквених добара, у износу од 600 фор. дакле свега 800 фор. — По примеру високопречасног г. Архимандрита приложише и остали присутни знатне

своте и то: манастира Хопова Архимандрит г. *Исак* Дошен 200 фор.; прото-синтел г. *Никодим* Лемајић 50 ф.; манастира кувевдина игуман г. *Генадије* Поповић 200 фор. Привине главе игуман г. *Теофим* Косовац 100 фор., Раковачки игуман г. *Савридон* Илић 100 фор.; игуман ман. Јазка г. *Слава* Орловић 200 фор.; игуман ман. Бешенова г. *Мирофан* Павловић 100 фор.; ман. Раванице игуман г. *Емилијан* Бајић 100 фор.; ман. Мале Ремете настојатељ г. *Милутин* Јакшић 100 фор.; мовашке школе професор г. *Вилеријин* Прибићевић 50 фор.; актуар саборског одбора монах г. *Георгије* Марјановић 20 фор. Свега дакле при ручку би приложено на фонд св. Саве 2020 фор. а. вр. Све овде наведене своте приложници су приложили из своје сопствености, а са поуздане стране дознајемо, да кућевне благајне манастирске неће са приложима изаостати, тако н. пр. ман. Крушедол је одредио 2000 фор.; а ман. Гргетег је већ послао 1000 фор., а Беочин такође 1000 фор. Исто тако и остала господа настојатељи чији је долазак у Карловце о новом лџету спречен био, за цело неће изаостати, а да по примеру своје браће не приложе и сами на фонд „св. Саве,“ своје прилоге. „С. С.“ — Православно монашество, вазда је од велике користи било српскоме народу у сваком добу историјског живота његовог, те је ево и овим актом светло манифестовало своју велику љубав према св. цркви и према народу, прилажући знамените своте на племениту закладу, помоћу које ће нам се веројасне школе и на даље у животу одржати моћи. — Панчевачка правосл. српска црквена општина послала је „фонду св. Саве“ 400 фор.; црквена општина у Бачинци, чији капитал износи 254 фор. 32 нов.; прилаже „фонду св. Саве“ 50 фор. Живели сви племенити дароватељи! — Накнадно дознајемо да је високопречасни Архимандрит *Платон* Телечки патријаршески мандатар за Будимску дијецезу из своје сопствености „фонду св. Саве“ приложио 1000 фор. а. вр. Преосвештени Господин Нектарије Димитријевић Епископ Вршачки приложио је на фонд св. Саве за себе 500 фор. и из фонда Епархије Вршачке 500 фор. свега 1000 фор. Живели приложници дуго и много! — Пресветли господин Никола Михајловић умировљени председник кр. табле приложио је на „фонд светога Саве“ 200 фор. а. вр.

Наименовања учитеља. Каменко Чешљар наместни учитељ у Лединцима, постављен је за привременог учитеља ниже пучке школе у истом месту. — Јелена Ђорђевић привремена учитељица у Негославцима, постављена је за праву учитељицу у истом месту. — Зорка Дотлићева наместна учитељица у Нерадину, постављена је за привремену учитељицу у истом месту. — Савета Јанковић наместна учитељица у Кусоњима, постављена је за привремену учитељицу у истом месту. — Десанка Поповића нам. учитељица у Прхову, постављена је за привр. учитељицу у истом месту. — Даница Црнобарић права учитељица у Кузмину и Катиа Лазаревића привр. учитељица у Грабовцима међусобно су премештене. — Теодор Продановић бивши пучки учитељ у Слушници, успостављен је за учитеља у Субоцкој. — Душан Гуцуња испитани учитељ изабран је за учитеља у Модошу.

Прослава св. Саве у београдској свето-савској вечерњој школи. Прослава је отпочела у 3 сахата по подне. Водоосвећење и сечење колача извршили су свештеници у присуству Његовог Високопреосвештенства Митрополита г. *Михаила*. Као гости присуствовале су многе отличне особе престонице, и

www. велики број како мушког тако и женског отменог света. По свршеном водо-освећењу, ученици светосавске школе одпојали су песму св. Сави. За тим је управник завода г. Миодраговић поздравио госте. После говора, ђаци су отпевали химну краљеву, за којом је један ђак у име својих другова захвалио Србији на братском пријаму и свима добротворима на помоћи, да могу и они — „грانا отргнута“ да се уче и спремају за свој српски позив у новоослобођеним крајевима. Затим су наступиле песме и декламације. Одушевљење, које су песме и декламације на слушаоце произвеле неописано је. Перо није у стању да га опише... Дирљив приказ бејаше, када Његово Високопреосвештенство, не могући се уздржати од одушевљења, које су песме на њ произвеле, дрхћући са сузама у очима, приђе к вредноме учитељу тих ученика г. Зарији Поповићу, загрли га и дуго дуго љубљаше. Присутни сви разиђоше се кућама раздрагани и опојени мишљу, да је скоро наступило време, када ће се мисао и цел друштва св. Саве остварити!

У. в.

Школе у Бугарској. Бугарска у којој је за турске владе, било тек неколико школа, које није вредно ни поменути, има данас на 3 и по милијуна душа 4200 основних школа, 4 велике гимназије, 7 великих реалака, 11 виших девојачких школа, 1 богословију, 1 велику школу, 1 тргов. академију, 1 виноградарску школу, 2 ратарнице и 1 учит. школу. Број деце се јако умножава. У Пловдиву похађа гимназију 830 ученика и 600 ученица.

Ш. в.

Школе у Турској. У европској турској има 5190 основних школа са 286,360 ученика. Азијска Турска 14.970 школа са 451.530 ученика. Школе при ђамијама зову се: *Медресе*. Ових има у европској турској 279 са 10.542 ученика; у азијској 1440 са 35.698 ученика, (а медресама се спремају младићи за хоџе. Ур.). Највећих школа које се зову *Уидиле* има 35 са 2558 ученика виших војничких школа има 6 а нижих 26. У Цариграду налазе се ове стручне школе: 2 медицинске, 2 инжињерске, философска, правничка, трговачка, уметничка, шумарска, учитељска семинарија са вишим и нижим курсом. Сем тога има и девојачки учит. семинар у Галати. — Сарају има и султански лицей. Укупно узев у европској и азијској турској има 30.000 школа са 1,250,000 ученика.

У. в.

РАЗНО.

Дргови школама и учитељима. Његово Високопреосвештенство г. Мирон Николић православни епископ Пакрачки изволио је као сваке, тако и ове године послати претплату за „Школски Лист“ за школе у Сухомлаки и Капелни у пакрачкој дијецези, као и за школу српску у Липови у будимској дијецези. — Из закладе пок. Архимандрита Михаловића, шаље се ове године „Школски Лист“ српским школама у Плашкоме, Дубици, Јасеновцу и у Костајници у дијецези Горњо-Карловачкој, као и школама у Вемену, Ланчугу, Дарди и Бати у будимској дијецези. — Пречасни господин Никола Беговић прота из Горњег Карловца послао је претплату за школу у Његушима у Црној Гори.

Високопречасни архимандрит Фирмилијан ректор и професор Богословије у Београду издао је позив на претплату на књигу „Хришћански дом“ породица, брак, супрузи, родитељи, деца (друго издање), коју је он превео

својим директног језика, на коме ју је написао Игњат Мосхаћ проф. атинског универзитета. За претплатнике је цена књизи 50 пара дин. (25 нов. за Аустро-Угарску, без поштарине). Скупљачи добијају 16-ту књигу на дар. Претплата се полаже *унапред* и шаље се господину преводиоцу у Београд.

Српска банка у Загребу. Ова банка основана је с том цели: да прибере и концентрише мале и разбацане, више мање, неплодне капитале, и да притече довољним и што је могуће јевтиним кредитом и произвађачу, и занатлији, и трговцу и индустријанцу. Основни капитал банчин биће 6,000,000 круна (3,000,000 фор.) За основаче српске банке уписани су најзнаменитији и најбогатији срби из свију крајева српских, да споменемо само неколицину: др. Гига Авакумовић из Земуна, Никола Вас. Бошковић из Дубровника, Ђура Вукићевић, из Н. Сада, Перо Дрљача из Босна-Новог, Лазар Дунђерски из Новог Сада, барон Јован Живковић из Загреба, Ристо М. Иванишевић из Мостара, Светозар пл. Кушевић од Бלאцка, Исак Медаковић из Госпића, др. Ливије Радивојевић из Загреба, Хаџи Ристић П. и друг из Беча, Дим. Ш. Чакић из Ср. Карловаца, Петар Шорак из Лачког Петровог Села, Васа Ђурчин из Панчева и многи други.

Српска добротворки. Покојна Софија Суботићка у Панчеву оставила је завештај, у коме дарује српској општини у Новој Градишци 10,000 фор. српској школи у истом месту 3000 фор. српској општини у Панчеву 500 фор. и 200 фор. панчевачкој сиротињи. Слава јој и Бог да је прости и помилује!

Стање фондова панчевачке црквене општине. По гласу извештаја панчевачке црквене општине било је на концу 1894. год. а) у фонду више девојачке школе: 10.244 фор. б) у заклади Косте Димковића: 14.983 фор. 17 нов. в) у заклади Александра Касапиновића: 11.301 фор. 44 нов. укупно дакле: 36.528 фор. 61 нов. а. вр.

УПРАЖЊЕНА УЧИТЕЉСКА МЕСТА.

— У *Турском Бечеју* тражи се учитељ. Плата је 420 фор. 40 фор. награда за повторну школу; 20 фор. у име паушала школског 4 јутра ораће земље, на коју учитељ пораз плаћа, простран и леп стан с баштом и зимни огрењ. Компетовати могу само Сомборски приравници, који имају добар глас и знају добро црквено појање и који су потпуно вешти мађарском језику. Молбенице се имају управити црквеној општини у истом месту, најдаље до 9. Марта о. г.

— У *Српском Сент-Мартоњу* тражи се учитељ. Плата је 400 фор. 4 хвата дрва 3½ ланца земље, слободан стан и уживање полак баште. Рок пријаве до 2. Марта по нашем.

НОВЕ КЊИГЕ И ЛИСТОВИ.

На приказ послани уредништву „Школскога Листа“.

Хришћанство и патриотизам (у корист оснивања фонда сиромашних богослова) говорио 11. децембра 1894. год. С. М. Веселиновић професор бого-

словје. Београд. Штампарија Петра К. Танасковића 1894. (Прештампано из „Весника Српске Цркве“,) стр. 29.

Учитељски весник лист за учитеље и родитеље. Уређује и издаје: Јов. Максимовић учитељ у Београду. Година II. бр. 3. од 20. јануара 1895. год. — Излази три пута месечно 1., 10., и 20. у месецу. Цена: на годину 5 дин. на пола године 2.50. За стране земље 3 фор.

Prijatelj slijepih i gluhonijemih, list за родитеље, учитеље и све пријатеље народног болјка, br. 1. god. III. 31. сiječnja 1895. Izlazi koncem svakog mjeseca. — Godišnja cijena 2 for. за inozemstvo 2.30 for.

М-годишња школске дисциплине с обзиром на психолошка и хигијенска начела, од Јосифа В. Стојановића професора Нишке учитељске школе. Цена 1.50 круна (односно динара).

Просвјета лист за цркву, школу и поуку. Свеска I. Година VI. Издаје канцеларија министарства просвјете и црквених послова. У кр. црногорској државној штампарији на Цетињу 1895.

Луча књижевни лист друштва „Горски Вијенац“. Година I. — Свеска I. За Јануар. Уређује књижевни одбор. Цетиње, књ. црногорска државна штампарија 1895. — Луча излази у мјесечним свескама од два до три табака. Цијена јој је: за Црну Гору, Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину годишње фиорина 2; за све остале земље фиорина 3. — Поједина свеска „Луче“ запада новч. 30. — Овај лист доноси чланке из науке и белетристике, народних умотворина и књижевности; шалу и забаву и разне белешке.

Летопис Матице Српске уређује А. Хадић књига 181. године 1895. Свеска прва. У Новом Саду штампарија Браће М. Поповића. 1895. године. Цена 70 новч.

Српске народне пословице по врстама распоредно и народу за поуку (растумачио Светозар Савић. II. (Књиге за народ издаје Матица Српска из задужбине Петра Коњевића. Свеска 47.) Накладом књижаре и штампарје Браће М. Поповића у Н. Саду, 1894. Цена 10 новч.

Дувин је огров написао Владимир Димитријевић I. и II. (Књиге за народ издаје Матица Српска из задужбине Петра Коњевића. Свеска 48. и 49.) Накладом књижаре и штампарје Браће М. Поповића у Н. Саду 1894. Цена сваке свезке је 10 нов.

„*Босанска Вила*“ излази у Сарајеву два пута мјесечно сваког 15. и 30. Цијена је за све крајеве на годину 4 фор, на по године 2 фор. Ђаци добивају лист за 3 фор. Претплата и рукописи шаљу се на уредништво.

Гласник православне далматинско-историјске епархије. Мјесечни часопис за црквено-просвјетне потребе православног свештенства. Излази свакога мјесеца у Задру. Уредник јереј Ђорђе Петровић. Цена 3 фор. на годину.

Школски Вјесник стручни лист земаљске владе за Босну и Херцеговину. Уредник Љубоје Длуштуш. Излази у Сарајеву сваког месеца. Цена 2 фор. (Штампа се од чести ћирилицом а од чести латиницом.)

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Божијом помоћу „Школски Лист“ је ево ступио у 27. год. свога живота, и 37. од какога је у Октобру 1858. год. покренуо препородитељ српске школе покојни Др. Натошевић.

„Школски Лист“ ће као и до сада заступати праве интересе православне српске вероисповедне школе и србског учитељства и примаће радо ваљане чланке о васпитању и настави, који не стоје у опреци према светој православној вери и милој народности нашој.

Цена је листу на целу годину 1 фор. 50 новч. а. вр.

Учитељи, који примају плату мању од 400 фор. годишње, као и г. г. богослови и приправници, добијају „Школски Лист“ у пола цене т. ј. за 75 нов. — За предплатнике из Црне Горе даваћемо и идуће године „Школски Лист“ по 1 фор. а за предплатнике из Србије по 4 динара у србском, или по два форинта у аустријском новцу.

Овом приликом најозбиљније опомињемо славне црквене общине и господу учитеље, који нам за прошле године дугују, нека изволе што пре свој дуг намирити.

Господа скупитељи, који нам пошљу пет предплатника са целом, или 10 предплатника (ђака) са половном предплатом добијаће по 1 примерак на дар.

Имена родољубивих добротвора, који за сиромашне школе и учитеље лист овај држали буду, обнародоваће се за спомен у „Школском Листу.“

У Сомбору, у Јануару 1894.

Н. Ћ. Вукићевић,

одговорни уредник и издавач „Школскога Листа.“

 Поштоване претплатнике наше умољавамо, да нас извине што ова два броја овако касно излазе, узрок је силан посао у штампарији; у будуће постараћемо се да лист што тачније излазиће буде.

Уредништво и администрација „Шк. Листа.“

Издаје и уређује: **НИКОЛА Ћ. ВУКИЋЕВИЋ.**

Штампарија Ф. БИТЕРМАНА у Сомбору.